

УДК 629.7:656.071.1 (477)
https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227640

ТЕТЯНА РОЖНОВА

ORCID: 0000-0002-3608-8943

ОЛЕКСАНДР КОНОВАЛОВ

ORCID: 0000-0002-1415-6546

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПІЛОТІВ-ІНСТРУКТОРІВ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті виконано теоретичне узагальнення та вирішено наукове завдання щодо професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації в Україні. У пошуках визначення теоретичних засад професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації в Україні, здійснено аналіз базових понять: професійна підготовка, компетентність. Зазначено, що дослідження діяльності пілотів-інструкторів цивільної авіації та недоліки фахової підготовки пілотів-інструкторів актуалізують пошук шляхів розв'язання проблеми безаварійної роботи авіаційного транспорту, дотримання відповідних стандартів підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації, підвищення їх конкурентоспроможності.

Ключові слова: професійна підготовка, компетентність, пілоти-інструктори, цивільна авіація

Постановка проблеми. В умовах сучасних авіаційних реалій, які ставить перед нами всесвітня пандемія COVID-19, постає серйозне питання про збереження не лише належного рівня безпеки польотів, а й професійної компетентності пілотів, що тимчасово не виконують польоти.

Також врахувавши політичне, економічне та соціальне напруження, високу динаміку ринку праці, появи нових технологій і трудових операцій пілоти-інструктори цивільної авіації потребують науково обґрунтованої підтримки та супроводу, а процес підготовки нового покоління професіоналів – швидкої модифікації й оновлення. Особливої актуальності ці процеси набувають у нашій країні, де галузь цивільної авіації може стати фактором відродження ефективної економіки, забезпечення реальної єдності держави, умовою оптимізації зв'язків між усіма регіонами України, яка відрізняється чималою територією, критичним станом автодорожньої інфраструктури, занепадом залізничного транспорту, великими відстанями між діловими й культурними центрами (Дранко, 2018).

Аналіз найвагоміших публікацій. Підготовка достатньої кількості кваліфікованих пілотів-інструкторів, здатних відповідати інтенсивним науково-технічним перетворенням інформаційного світу, оновленню техніки й динамізму вимог до людини, є реальною потребою українського суспільства, задоволення якої має актуально-перспективний характер.

Підготовка пілотів цивільної авіації до професійної діяльності була предметом досліджень багатьох українських науковців, таких як: В. Асріян (формування спеціальних умінь у майбутніх пілотів міжнародних авіаліній на основі міжпредметних зв'язків технічних дисциплін), І. Галімска (формування професійно значущих якостей особистості майбутнього авіаційного фахівця засобами фізичної підготовки), О. Москаленко (теоретичні й методичні засади підготовки курсантів вищих льотних закладів освіти до професійної комунікації в особливих умовах), Т. Плачинда (теоретичні та методичні засади забезпечення якості професійної підготовки курсантів льотних закладів освіти в умовах євроінтеграції), Г. Пухальська (формування комунікативної компетентності майбутніх пілотів цивільної авіації) тощо. Однак, питання професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації України залишається поза увагою науковців що і зумовило вибір теми статті «Теоретичні засади професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації».

Тому виходячи з актуальності дослідження ми висуваємо **мету статті** – здійснити теоретичний аналіз професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації України, визначення основних понять, та їх взаємних зв'язків, що формують теоретичне підґрунтя сутності навчання інструкторів.

Виклад основного матеріалу. Наразі, скорочуючи персонал, авіакомпанії мають на меті залишити на роботі максимальну кількість пілотів-інструкторів, адже саме ці кадри несуть у собі найвищий стандарт компетентності, безпеки польотів, та саме вони будуть поновлювати навички пілотів після реабілітації ринку перевезень від наслідків пандемії.

Що стосується льотних шкіл, то об'єм підготовки, порівняно з осінню минулого року впав, та досягнув свого мінімуму в квітні 2020 року (FlightLogger, 2020). Не зважаючи на це, сьогодні кількість учбових польотів поступово збільшується, а прогнозована кількість нових робочих місць для майбутніх пілотів хоч і зменшилася, але тим не менш залишається оптимістичною. До 2029 року в світі знадобиться підготувати 219 тисяч нових пілотів, 46 тисяч з яких в Європейському регіоні (CAE, 2020). Це пов'язано не стільки з розвитком авіації, скільки з тим, що велика кількість діючих спеціалістів буде виходити на пенсію в зазначений вище період.

У таких обставинах саме пілоти-інструктори опиняються в епіцентрі подій, а їх професійна підготовка привертає особливу увагу, адже реалізація планів по відновленню об'ємів авіаперевезень, розвитку авіації шляхом примноження кадрів та підтримання належного рівня безпеки польотів залежить від їх рівня кваліфікації.

Як зазначає у своїй роботі В. Семиченко: «Проблемою професійної підготовки займалися І. Гичан, Г. Давидов, М. Дяченко, Л. Кандилович, Н. Печенюк, Є. Смірнова, Н. Тализіна, Л. Хіхловський та ін.» (Семиченко, 2007, с.119).

О. Москаленко стверджує, що на пострадянському просторі, педагогічні основи професійної підготовки льотного складу розкрито в дослідженнях В. Желтухіна, О. Кадочнікова, О. Керницького, Є. Кміти, Р. Макарова, Т. Мітрюшкіної, А. Московцева, Г. Пащенко, В. Півень, Т. Сафонові, Д. Сіненка» (Москаленко, 2013, с. 250). Не зважаючи на це, більшість наукових статей та публікацій зосереджуються на підготовці приватних пілотів та/або пілотів для авіакомпаній, у той час як тематика професійної підготовки пілотів-інструкторів майже не розкривається, а в Україні дослідження в цій області практично відсутні.

У контексті нашого дослідження ми вважаємо доречним розглянути найбільш загальне поняття «професійна підготовка», яке може бути визначене як «сукупність спеціальних знань, навичок та умінь, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з певної професії» (Енциклопедія професійної освіти, 1999). На додаток до цього, професійна підготовка може розглядатися і як процес формування фахівця для однієї з галузей трудової діяльності, пов'язаного з оволодінням певним родом занять, професією (Педагогічна енциклопедія, 1964-1988).

О. Москаленко пропонує розглядати професійну підготовку авіаційних фахівців як інтегративну систему міждисциплінарних знань, умінь і навичок, що забезпечуються використанням цілісного комплексу засобів наземної та льотної підготовки для вирішення практичних завдань професійної діяльності, які дають змогу на системній основі організувати оптимальну взаємодію викладача та курсантів, регламентуються міжнародними авіаційними стандартами ІКАО та спрямовані на досягнення гарантованого педагогічного результату (Москаленко, 2013, с.254).

Цікавим є питання сутності професійної підготовки. Термін «сутність» ми розглядаємо як філософське поняття, яке означає «голове, визначальне в предметі, що зумовлене глибинними зв'язками й тенденціями розвитку і пізнається на рівні теоретичного мислення» (Словник української мови: в 11 томах, Том 9, 1978, с. 860.).

І. Бойчук у своїх роботах стверджує, що аналіз сучасної літератури розкриває декілька підходів до визначення сутності професійної підготовки. Представники педагогічних наук вбачають її у набутті людиною професійної освіти, що є результатом засвоєння інтелектуальних знань, умінь, навичок та формування необхідних особистісних професійних якостей. Психологи вбачають її як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку резервних сил, пізнавальної і творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійно значущими знаннями, вміннями й навичками. В. Семиченко, розглядає її у трьох аспектах: 1) як процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх фахівців; 2) як мету і результат діяльності закладу освіти; 3) як сенс включення студента у навчально-виховну діяльність (Семиченко, 1992).

У рамках нашого дослідження, нам близьке формулювання педагогічної сутності професійної підготовки пілотів-інструкторів Р. Макарова, який розглядає її як інтегративний педагогічний процес, що сприяє формуванню психофізіологічних якостей, стійкості до екстремальних факторів професійної діяльності та досягненню високого рівня працездатності пілотів цивільної авіації (Макаров, 2005).

Надбання та покращення навичок безпечної експлуатації повітряних суден відбувається шляхом проведення теоретичної та практичної (льотної) професійної підготовки в затверджених навчальних організаціях (льотних школах), в процесі якої студент отримує необхідні знання, навички та уміння. Зміст професійної підготовки визначається освітньо-професійними програмами, що розроблюються з урахуванням кваліфікаційних вимог та реалізується в процесі теоретичної та практичної підготовки.

У своєму дослідженні ми будемо розглядати професійну підготовку пілотів-інструкторів як складову частину загальної системи освіти авіаційних фахівців, що передбачає набуття загальних та професійних компетентностей, які забезпечують оволодіння знаннями, вміннями, навичками майбутнього інструктора, спрямована на повноцінну професійну самореалізацію особистості і зорієнтована на формування педагогічної грамотності спеціаліста.

В. Беспалько та І. Блаугер пропонують розглядати професійну підготовку як педагогічну систему загальної системи підготовки фахівця, якій притаманні всі ознаки, властивості та принципи дослідження, характерні для систем (Беспалько, 1989, с.18-44; Блауберг 1973, с. 48). Ю. Бабанський визначає педагогічну систему як певну спільність елементів, що функціонують за внутрішніми законами, притаманними лише їй, є цілісним утворенням, яке наділене інтегративними властивостями (Бабанський, 1977, с.88-93). Т. Ільїна вважає, що систему необхідно розглядати як упорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів, що об'єднані спільною метою функціонування та єдністю керування й можуть вступати у взаємодію з середовищем як цілісна єдність (Ільїна, 1972).

У контексті авіаційної освіти, О. Керницький дає своє тлумачення педагогічної системи підготовки майбутніх військових пілотів, а саме: «це сукупність організаційних структур, управлінських заходів, спеціфічних процесуальних принципів, змісту, методів, організаційних форм і різноманітних засобів формування психологічної готовності та професійно значущих якостей військових пілотів, методів і критеріїв оцінювання їх особистісної, професійної та психологічної готовності до льотної діяльності у військах» (Керницький, 2005, с.4). Р. Макаров визначає систему професійної підготовки пілотів як сукупність спеціально залучених ефективних засобів підготовки, інтегративний вплив яких спрямовано на досягнення єдиної мети – надійності людини-оператора в звичайному та екстремальному режимах професійної діяльності (Макаров, 2005).

В. Беспалько наголошує, що основними структурними елементами педагогічної системи є: цілі підготовки фахівця; зміст навчання та виховання; дидактичні процеси як способи здійснення педагогічного процесу; студенти та викладачі; організаційні форми педагогічної діяльності.

В. Семиченко розглядає мету навчання як базову складову будь-якої освітньої системи. Вона розкриває проміжні і кінцеві результати підготовки, задає основний напрям, об'єднує педагогічну діяльність окремих структурних компонентів цієї системи, та відповідальних осіб за виконання частин освітнього процесу. В методологічному плані дуже важливо, аби кінцева мета професійної підготовки чітко визначала ієрархію цінностей у структурі навчання, адже від цього буде залежати підхід та розподіл пріоритетів освітнього процесу (Семиченко, 2007, с.119).

Ми вважаємо, що цілісність є однією з найважливіших умов ефективної реалізації мети діяльності системи. Виходячи з вищезазначеного, можна зробити висновок, що професійна підготовка пілота-інструктора має здійснюватись на засадах розкриття структури кожного компонента системи, з вивченням функціональних міжсистемних зв'язків за умови забезпечення його цілісності.

Повноцінна та якісна професійна підготовка пілота-інструктора неможлива без створення певних умов успішного функціонування всіх компонентів педагогічної системи.

У нашій роботі ми розглядаємо умову як філософську категорію, в якій відображаються універсальні відношення речей до тих факторів, завдяки яким вона виникає та існує. Завдяки наявності відповідних умов властивості речей переходять з можливості в дійсність (Словник української мови, 1979). Її особливістю є те, що в контексті реалізації мети підготовки, умова сама по собі, без діяльності людини, не може стати «визначально-продуктивною». В закладах освіти умови лише створюють сприятливі можливості для студентів у здобутті знань, формуванні умінь і розвитку навичок.

У рамках нашого дослідження, так як професійна підготовка пілота-інструктора реалізується під час освітнього процесу, серед видів умов ми розглядаємо педагогічні.

Розглянемо як різні вчені розуміють термін «педагогічні умови». Л. Загребельна детермінує їх як обставини, від яких залежить і на основі яких відбувається цілісний продуктивний педагогічний процес професійної підготовки фахівців, що опосередковується активністю особистості (Загребельна, 2005, с.178). В. Ледньов стверджує, що педагогічні умови – це сукупність об'єктивних можливостей і обставин, що супроводжують освітній процес, які певним чином структуровані та спрямовані на досягнення визначеної педагогічної мети (Ледньов, 2002, с.56). С. Хатунцева вважає, що спеціально створені педагогічні умови мають здатність регулювати педагогічний процес, можливість робити його компоненти співвідносними один до одного (Хатунцева, 2004).

Вивчаючи педагогічні умови в контексті професійної підготовки пілотів-інструкторів, ми визначаємо педагогічні умови як сукупність обставин, які створюють сприятливу атмосферу для ефективного протікання навчального процесу, якісної та ефективної підготовки майбутнього льотного інструктора в рамках льотної школи.

Логічним постає питання про вимірювання ефективності освітнього процесу. Результати професійної підготовки можна визначити як очікувані й вимірювані конкретні досягнення особи, які визначають, що здатна робити ця особа по завершенні всієї або частини освітньої програми. В даному випадку оцінювання є порівнянням набутих компетентностей здобувачем освіти згідно з еталоном фахівця у відповідній галузі. Інструментальним засобом для досягнення цієї мети виступає перелік компетентностей фахівця.

Н. Бібік розглядає компетентність у навчанні як інтегрований результат, що передбачає зміщення акцентів з накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок до формування і розвитку в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішної діяльності в певній сфері (Енциклопедія освіти, 2008, с.408-410).

У контексті нашого дослідження ми вважаємо за доцільне розглянути трактування поняття «компетентність» різними науковцями. О. Овчарук розглядає «компетентність» як спроможність кваліфіковано провадити діяльність, виконувати завдання або роботу. При цьому поняття «компетентність» містить набір знань, навичок і ставлень, що дає змогу особистості ефективно діяти або виконувати певні функції, спрямовані на досягнення стандартів у професійній галузі або певній діяльності (Овчарук, 2004).

А. Капська зазначає, що поняття «компетентність» містить набір знань, навичок та ставлень, які дають змогу особистості ефективно здійснювати діяльність, або виконувати певні функції, що забезпечують досягнення нею певних стандартів у галузі професії або певного виду діяльності. В основі такого трактування покладено поняття професійна освіта, що на думку С. Максимюк являє собою сукупність знань, практичних умінь і навичок, необхідних у певній галузі трудової діяльності (Шарлович, 2015). Для того, щоб полегшити процес оцінювання компетентностей пропонується виділити такі показники, як набуті знання, вміння, навички та навчальні досягнення.

Висновок та перспективи подальшої розробки теми. Ми дослідили лише деякі теоретичні аспекти професійної підготовки пілотів-інструкторів цивільної авіації в Україні. Наступним етапом нашого дослідження буде нормативно-правове забезпечення формування професійної компетентності у процесі фахової підготовки пілотів-інструкторів в Україні.

Список використаних джерел

- Бабанский Ю. К. (1977). *Оптимизация процесса обучения: Общедидактический аспект*. Москва: Педагогика.
- Батьшев, С. Я. (Сост.). (1999). *Энциклопедия профессионального образования*: в 3 т. (Т. 2). Москва: АПО.
- Беспалько, В. П., Татур Ю. Г. (1989). *Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалиста*. Москва: Высшая школа.
- Білодід, І. К. (Ред.). (1978). *Словник української мови*: [в 11 т.] (Т. 9). Київ: Наук. думка. Взято з <http://irbisnbn.gov.ua/ulib/item/UKR0001610> (дата звернення 19.11.2020).
- Блауберг, И. В., Юдин, Е. Г. (1973). *Становление и сущность системного подхода*. Москва: Знание.
- Дранко, А. А. (2018). *Формування професійної взаємодії майбутніх пілотів цивільної авіації у процесі наземної практичної підготовки*. (Дис. канд. наук). Кропивницький. Взято з http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/%20%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf/ (дата звернення 21.11.2020).

- Загребельна, Л. В. (2005). Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів у економічних навчальних закладах. В кн. І. А. Зязюн (Ред.), *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. праць (Вип. 8). Київ; Вінниця: Планер.
- Ильина, Т. (1972). *Структурно-системный подход к организации обучения*. Москва: Педагогика.
- Каиров, И. А. (Ред.). (1966). *Педагогическая энциклопедия*: в 3 т. (Т. 3). Москва: Сов. энциклопедия.
- Керницький, О. М. (2005). *Методика формування психологічної готовності курсантів-льотчиків до льотної діяльності*. (Автореф. дис. канд. наук). Харків.
- Леднев, В. С. (2002). *Научное образование: развитие способностей к научному творчеству*. 2-е изд., испр. Москва: МГАУ.
- Макаров, Р. Н., Рубец М. И., Неделько, С. Н., Бамбуркин, А. П. (2005). *Авиационная педагогика: учебник*. Москва; Кировоград: МНАПЧАК: ГЛАУ.
- Москаленко, О. І. (2013). Визначення сутності професійної підготовки льотного складу. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 28, 250-255.
- Овчарук, О. В. (Ред.). (2004). *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи*. Київ: К.І.С.
- Семиченко, В. А. (1992). *Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей*. (Дис. д-ра наук). Киев.
- Семиченко, В. А. (2007). Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс*, 1, 119-127.
- Хатунцева, С. М. (2004). *Педагогічні умови адаптації викладача початківця до професійно-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі*. (Дис. канд. наук). Харків.
- Шарлович, З. П. (2015). *Формування професійно-педагогічної компетентності медичних сестер сімейної медицини в процесі фахової підготовки*. (Дис. канд. наук). Житомир.
- Are you ready for the new normal? (2020). *CAE*. Retrieved from <https://www.cae.com/cae-pilot-demand-outlook-2020/>.
- New Statistics Show the Impact of Covid-19 on Pilot Training. (2020). *Aviationpros*. Retrieved from <https://www.aviationpros.com/education-training/flight-training/press-release/21162004/flightlogger-new-statistics-show-the-impact-of-covid19-on-pilot-training>.

References

- Are you ready for the new normal? (2020). *CAE*. Retrieved from <https://www.cae.com/cae-pilot-demand-outlook-2020/>.
- Babanskii, Iu. K. (1977). *Optimizatsiia protsessu obuchenii: Obshchedidakticheskii aspekt [Optimization of the learning process: Aspect]*. Moskva: Pedagogika [in Russian].
- Batyshev, S. Ia. (Comp.). (1999). *Entsiklopediia professionalnogo obrazovaniia [Encyclopedia of Vocational Education]*: v 3 t. (Vol 2). Moskva: APO [in Russian].
- Bespalko, V. P., & Tatur Iu. G. (1989). *Sistemno-metodicheskoe obespechenie uchebno-vospitatelnogo protsessu podgotovki spetsialista [Methodical provision of the educational process of training a specialist]*. Moskva: Vysshiaia shkola [in Russian] [in Russian].
- Bilodid, I. K. (Ed.). (1978). *Slovnnyk ukrainskoi movy [Dictionary of the Ukrainian language]*: [v 11 t.] (Vol 9). Kyiv: Nauk. dumka. Retrieved from <http://irbisnbnv.gov.ua/ulib/item/UKR0001610> ([in Ukrainian]).
- Blauberger, I. V., & Iudin, E. G. (1973). *Stanovlenie i sushchnost sistemnogo podkhoda [Development and essence of the systematic approach]*. Moskva: Znanie [in Russian].
- Dranko, A. A. (2018). *Formuvannia profesiinoi vzaïmodii maibutnikh pilotiv tsyvilnoi aviatsii u protsesi nazemnoi praktychnoi pidhotovky [Formation of professional interaction of future civil aviation pilots in the process of ground practical training]*. (PhD diss.). Kropyvnytskyi. Retrieved from http://virtuni.education.zp.ua/info_cpu/sites/default/files/%20%D0%94%D0%B8%D1%81%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf/ [in Ukrainian].
- Iliina, T. (1972). *Strukturno-sistemnyi podkhod k organizatsii obuchenii [Systematic approach to the organization of training]*. Moskva: Pedagogika [in Russian].
- Kairov, I. A. (Ed.). (1966). *Pedagogicheskaiia entsiklopediia [Educational Encyclopedia]*: v 3 t. (Vol 3). Moskva: Sov. Entsiklopediia [in Russian].
- Kernytskyi, O. M. (2005). *Metodyka formuvannia psykhologichnoi hotovnosti kursantiv-lotchykiv do lotnoi diialnosti [Methodology of formation of psychological readiness of cadets-pilots for flight activity]*. (Extended abstract of PhD diss.). Kharkiv [in Ukrainian].
- Khatuntseva, S. M. (2004). *Pedahohichni umovy adaptatsii vykladacha pochatkivtsia do profesiino-pedahohichnoi diialnosti u vyshchomu navchalnomu zakladi [Pedagogical conditions of adaptation of the beginner's teacher to vocational and pedagogical activities in the higher educational institution]*. (PhD diss.). Kharkiv [in Ukrainian].
- Lednev, V. S. (2002). *Nauchnoe obrazovanie: razvitie sposobnostei k nauchnomu tvorchestvu [Scientific Education: Development creative scientific abilities]*. Moskva: MGAU [in Russian].

- Makarov, R. N., Rubets M. I., Nedelko, S. N., & Bamburkin, A. P. (2005). *Aviacionnaia pedagogika [Aviation pedagogics]: uchebnik*. Moskva; Kirovograd: MNAPChAK: GLAU [in Russian].
- Moskalenko, O. I. (2013). Vyznachennia sutnosti profesiinoi pidhotovky lotnoho skladu [Determination of the essence of professional training of flight staff]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of the formation of creative personality in higher and secondary schools]*, 28, 250-255 [in Ukrainian].
- New Statistics Show the Impact of Covid-19 on Pilot Training. (2020). *Aviationpros*. Retrieved from <https://www.aviationpros.com/education-training/flight-training/press-release/21162004/flightlogger-new-statistics-show-the-impact-of-covid19-on-pilot-training>.
- Ovcharuk, O. V. (Ed.). (2004). *Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektivy [Competency based approach in modern education : world wide experience and Ukrainian prospects]*. Kyiv: K.I.S. [in Ukrainian].
- Semychenko, V. A. (2007). Problemy i priorytety profesiinoi pidhotovky [Problems and priorities of professional training]. *Pedahohichniy dyskurs [Pedagogical Discourse]*, 1, 119-127 [in Ukrainian].
- Semichenko, V. A. (1992). *Kontseptciia tselostnosti i ee realizatsiia v pro-fesionalnoi podgotovke budushchikh uchitelei [Concept of Integrity and its implementation in the professional training of future teachers]*. (D diss.). Kiev [in Russian].
- Sharlovych, Z. P. (2015). *Formuvannia profesiino-pedahohichnoi kompetentnosti medychnykh sester simeinoi medytsyny v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional and pedagogical competence of nurses of family medicine in the process of professional training]*. (PhD diss.). Zhytomyr [in Ukrainian].
- Zahrebelna, L. V. (2005). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh menedzheriv u ekonomichnykh navchalnykh zakladakh [Pedagogical conditions for training of future managers in economical educational institutions]. In I. A. Ziaziun (Ed.), *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy [Modern information technologies and innovative methods of training of specialists : methodology, theory, experience, problem]: zb. nauk. prats (Is. 8)*. Kyiv; Vinnytsia: Planer [in Ukrainian].

ROZHNOVA T., KONOVALOV O.

The State Institution of Higher Education "The University of Educational Management" of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.

THEORETICAL ASPECTS OF THE PROFESSIONAL TRAINING OF PILOT INSTRUCTORS IN CIVIL AVIATION OF UKRAINE

The article substantiates the theoretical principles of the professional training of pilot instructors in civil aviation of Ukraine. It covers the analysis of significant scientific researches and publications concerning training of civil aviation specialists and highlights the relevance of the topic of research. Considerable attention is given to the terminological apparatus in the context of aviation professional education. The article provides interpretations of such terms as professional training, pedagogical system, pedagogical conditions and competence.

There is a serious demand to educate a sufficient number of qualified flight instructors, who would be able to deal with the intensive scientific and technical transformations of the aviation industry. This matter is of particular relevance to our country, where the civil aviation industry may become a factor in the revival of an efficient economy.

Professional civil aviation pilot training has been a research subject of many Ukrainian scientists, such as: V. Asriyan I. Galimska, O. Moskalenko, T. Plachinda, G. Puhalska and others. However, the problem of professional civil aviation pilot instructor training in Ukraine has remained out of scientists' attention.

Scientists suggest considering professional training of aviation specialists as an integrated system of interdisciplinary knowledge and skills, provided by the use of a set of theoretical and flight training activities, that teach to solve practical problems during professional duties. The essence of such training can be determined as an integrated pedagogical process that contributes to the formation of psychophysiological qualities, resistance to extreme factors of professional activity and achievement of a high level of efficiency by civil aviation pilots.

In this study, professional training of instructor pilots is also considered as a part of the overall education system of aviation specialists, which involves acquiring general and professional competencies that provide mastery of knowledge and skills of the future instructor. It is aimed at a full professional self-realization of the individual and is focused on the formation of pedagogical competence of an instructor. Successful functioning of elements of such a system is impossible without fulfillment of certain pedagogical conditions.

We have researched only some theoretical aspects of professional civil aviation pilot training in Ukraine. The next stage of our study will cover the legal regulations that describe professional training of pilot instructors in Ukraine.

Key words: professional training, competence, instructor pilots, civil aviation.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2020 р.